

Citiți lecția din manual: *Epoca pietrei* și *Epoca metalelor*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Civilizații preistorice

1. Definiții

Preistorie = perioada cuprinsă între momentul atestării prezenței omului pe Terra și apariția primelor izvoare scrise.

Ceată = formă primară de comunitate umană constituită din mai multe persoane, înrudite sau legate prin interese comune de ordin militar și economic.

Gintă = grup de persoane înrudite prin sânge și legate prin comuniunea de cult, nume și interese, ce a îndeplinit un rol social și religios fundamental în Preistorie, la baza acesteia aflându-se un strămoș comun.

Antropomorfism = mod de gândire în Preistorie și Antichitate, care a constat în atribuirea și transferarea de însușiri și înfățișări umane unor procese din natură, lucruri, ființe închipuite și zei.

Zoomorfism = reprezentare din Preistorie și Antichitate a zeităților prin intermediul animalelor.

Trib = formă de organizare specifică Preistoriei și Antichității, un semn al sedentarizării, constituită din mai multe ginți sau familii înrudite, care au locuit același teritoriu, delimitat de al altor triburi, au vorbit același dialect, au avut organe de conducere proprii, s-au supus autorității unui șef ales și s-au folosit de un cimitir comun.

Basileu = rege, căpetenie, suveran puternic, conducător de triburi, din Grecia Antică.

Fecunditate = capacitate a animalelor și a plantelor de a se reproduce și de a da descendenți normal dezvoltați; capacitatea unui teren de a produce (multe) roade; rodnicie, fertilitate.

2. Epoca Pietrei

- pe teritoriul României, dovezi arheologice **preistorice** care au atestat prezența umană în Epoca Pietrei au fost identificate în următoarele localități: Bugiulești (Vâlcea), Cucuteni, Valea Lupului (Iași), Mitoc (Botoșani), Valea Dârjovului (Olt), Peștera lui Climente (Mehedinți), Peștera cu oase din Anina (Caraș Severin), Ohaba Ponor, Peștera Cioclovina Uscată (Hunedoara) și Schela Cladovei (Mehedinți).

- Epoca Pietrei a cuprins trei perioade:

I. Paleoliticul (epoca veche a pietrei) - cca. 1 milion-10.000/9000 î.Hr.:

- Realizarea uneltelor din piatră cioplită, lemn, os și corn de animal;
- Descoperirea producerii și folosirii focului;
- Ocupații: cules, vânatoare, pescuit;
- Oamenii au trăit organizați în **cete** și **ginți**;
- Apariția primelor manifestări artistice, legate, probabil, de credințele magico-religioase: diverse statuete **antropomorfe** și **zoomorfe**, obiecte de cult și desene rupestre.

II. Mezoliticul (epoca de mijloc a pietrei) - cca. 10.000/9000-7000/6500 î.Hr.:

- Unelte de mici dimensiuni (microlite);
- Domesticirea animalelor.

III. Neoliticul (epoca nouă a pietrei) - cca. 7000/6500-4500/4000 î.Hr.:

- Sedentarizarea comunităților umane („*revoluția neolitică*”) ⇒ apariția primelor sate;
- Utilizarea procedeelor de șlefuire și perforare a pietrei;
- Ocupații productive: cultivarea plantelor (agricultura) și creșterea animalelor;
- Inventarea meșteșugurilor;
- Noi forme de organizare socială (**tribul**);
- Manifestări religioase complexe.

Eneoliticul (chalcolitic sau epoca cuprului) - cca. 4500/4400-2700/2500 î.Hr.:

- a. Eneoliticul s-a situat între neolitic și epoca bronzului, dar s-a aflat în afara sistemului celor două epoci;
- b. S-a făcut trecerea la agricultura incipientă, s-a utilizat cuprul și s-a desfășurat procesul de indoeuropenizare (pătrunderea în Europa a populațiilor indoeuropene venite din Asia) ⇒ formarea, în urma cuceririi civilizațiilor neolitice, a popoarelor Antichității: tracii, grecii, sciții, celții, germanicii, italicii, în Europa, și hitiții, persanii, indienii, în Asia.

3. Epoca Metalelor

- pe teritoriul României, au fost identificate culturi din Epoca Metalelor precum: Glina-Schneckenberg, Otomani, Pecica, Monteoru, Noua-Coslogeni și Suciu.

- Epoca Metalelor a cuprins două perioade:

I. Epoca Bronzului (bronzul este un aliaj de cupru, aproximativ 90%, cu staniu-cositor sau plumb, cca. 10%) - cca. 2700/2500-1200/1150 î.Hr.:

- a. Civilizația materială și spirituală a acestei epoci a fost atribuită, pe teritoriul României, tracilor, iar în sud-estul Europei ilirilor și grecilor;
- b. Diferențierea socială după avere a condus la formarea aristocrației gentilice și tribale și la formarea de uniuni de triburi conduse de șefi militari (*basilei*).

II. Epoca Fierului (a avut două subperioade) - cca. 1200/1150 î.Hr.-secolele I-II d.Hr.:

- a. Hallstatt - cca. 1250/1200-450/400 î.Hr.: a avut loc separarea lingvistică și etnică între tracii de la nord de Dunăre (geto-dacii) și tracii de la sud de Dunăre (moesi și besi);
- b. La Tenne - cca. 450/400 î.Hr.-secolele I-II d.Hr.: a debutat circulația monetară, iar familia gentilică, poligamă, a fost înlocuită, treptat, cu familia monogamă, mai multe familii de acest gen grupându-se în obști sătești.

4. Spiritualitatea preistorică

- în Preistorie, au apărut multiple culte spirituale care s-au întrepătruns: al soarelui, al morților, al strămoșilor, al **fecundității** și al fertilității;

- principalele manifestări artistice au fost următoarele: picturi rupestre (realizate pe pereții peșterilor), statuete și ceramică.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=esJPi59hCAg>

<https://www.youtube.com/watch?v=dFYTYU3q9Q4>

Fișă de lucru: *Civilizații preistorice*

I. Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„Tipurile de locuințe au fost felurite. Frecvent a fost tipul de bordei sau de semibordei în perioada mai timpurie a neoliticului. S-a răspândit apoi tipul de colibă, construit la suprafața solului, de formă rotundă, ovală sau cu patru laturi. Tipul cel mai evoluat a fost acela de casă cu o încăpere, două sau mai multe încăperi (...).“*

(Dumitru Berciu, *La izvoarele istoriei*)

*bordei = încăpere săpată (pe jumătate) în pământ și acoperită cu pământ, paie sau stuf.

1. Precizați, pe baza textului, un tip de locuință specific neoliticului timpuriu.
2. Menționați, pe baza textului, o informație referitoare la formele locuinței de tip colibă.
3. Formulați, pe baza textului, un punct de vedere referitor la evoluția locuinței în Preistorie.

II. Alcătuiți un text istoric, de aproximativ zece rânduri, în care să utilizați următorii termeni: **Preistorie, nomad, sedentar, producător și metalurgia fierului.**

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Soare, Aurel Constantin, Cojocaru, Daniela Ana, Grozav, Gabriel, Pavelescu, Alina, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
3. Stoica, Stan (coordonator), Băluțoiu, Valentin, Becheru, Dragoș Sebastian, Bilcea, Valentina, Bondar, Ancuța, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura CD Press, București, 2020.
4. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Litera, București, 2020.
5. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
6. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
7. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
8. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.

